

L'amic invisible

JOAN JOSEP ISERN

NARRATIVA

Ada Castells, *Mirada*. Premi Octavi Pallissa 1999. Editorial Empúries. Barcelona, 2001.

Ara fa tres anys Ada Castells ens va sorprendre gratament amb *El dit de l'àngel*, una primera novel·la prometedora, plena d'originalitat i de frescor –virtuts no gaire habituals en autors debutants– que augurava una carrera literària digna de ser seguida atentament. L'acceptació gairebé unànime de la crítica i dels lectors –una coincidència que no sempre es produeix– i la posterior traducció de l'obra al castellà, amb un èxit similar al de casa nostra, van situar amb tota justícia el nom d'Ada Castells (Barcelona, 1968) a la primera fila dels escriptors de la seva lleua.

La vida, però, és dura i un cop paladejades les mels de l'estrena la prova de foc que confirma o desmenteix els bons auguris inicials sol ser la segona obra. En el cas d'Ada Castells aquesta segona obra ja la tenim a l'abast: es titula *Mirada* i l'editorial Empúries la treu al carrer com un dels seus títols importants de cara a la campanya de Sant Jordi.

LA MODEL I EL DIFUNT

La història que hi ha dintre de *Mirada* és una novel·la d'amor amb dos protagonistes princi-

pals. D'una banda, hi ha Blanca, una *top model* de bellesa torbadora que viu enganxada al plaer que li dóna el fet de ser contemplada amb desig per tothom. De l'altra, tenim un detectiu obès, emmarat, calb, miop... i invisible per la senzilla raó que ja no pertany al món dels vius. De fet, aquesta peculiaritat del personatge se'ns fa palesa ja en la primera escena del llibre quan el veiem caure d'una bastida a la qual s'havia enfilat tot intentant observar furtivament la seva enamorada a l'habitació d'un hotel en companyia d'un pretendent.

Plantejada molt resumidament la trama de la novel·la amb aquests termes el lector pot veure de seguida que, a diferència d'*El dit de l'àngel*, en aquest llibre Ada Castells opta per un registre narratiu fantàstic que accentua els elements d'*amour fou* que conformen l'argument.

Arribats en aquest punt algú es preguntarà si *Mirada* significa un pas endavant en relació a la seva celebrada antecessora. La meua resposta aniria en el sentit de defensar *Mirada* com una proposta interessant i recomanable però alhora posaria molt en quarantena la qualificació de *pas endavant* ja que, de fet, ens trobem davant d'una novel·la que segueix fidelment –massa fidelment, al meu parer– les traces marcades per l'anterior.

Ada Castells acaba de publicar 'Mirada', la seva segona novel·la

Talment com si l'autora, còmoda amb l'èxit del seu debut, hagués ajornat per a més endavant la recerca d'aventures de més envergadura.

Personalment, entre *El dit de l'àngel* i *Mirada* m'ha semblat detectar-hi tres elements comuns: la veu del narrador en primera persona que interpel·la el lector quan cal i sense embuts, el repertori de personatges secundaris dibuixats en clau esperpèntica i el recurs de la novel·la dintre de la novel·la. Un recurs que a *El dit de l'àngel* servia per explicar-nos com la protagonista escrivia en tres dies el relat que el lector tenia a les mans (i que, com a *Missió Impossibile*, s'autodestruïa al final) i que a *Mirada* apareix en forma de text comentat vidriòlicament (i també deteriorat en la part final) per

la muller de l'autor a mesura que va llegint la història en el seu ordinador.

UN ULL OBSERVADOR

Explicats els paral·lelismes, en detriment de *Mirada* hi posaria que el tema que impregna el seu argument –la història d'amor entre la model i el seu amic invisible– no té aquella grapa del llibre anterior en què se'ns explicaven els orígens familiars de la protagonista i la seva pertinença a la confessió protestant. Al meu parer, tot el que a *El dit de l'àngel* hi havia de tendra calidesa i d'implicació de l'autora s'ha convertit a *Mirada* en fred distanciament. Un distanciament que xoca de manera notòria amb el to d'amor desenfrenat que mou els actes del protagonista i que no aconsegueix escalfar el to desenfadat de la veu narradora.

I creguin-me que no em fa gens feliç dir tot això quant en un llibre com en l'altre Ada Castells ens dóna mostres de posseir talent literari i dots d'observació en dosis remarcables. Unes virtuts que demanen a crits un punt més –un pas endavant, vaja...– en el camí de l'ambició. I ho escric plenament convençut perquè ben poques vegades com en les pàgines que escriu Ada Castells he vist reproduïdes amb tanta precisió en autors joves les grandeses i les misèries de la vida de cada dia, la tendresa i l'esperpent que ens envolten.

Si els calen exemples els en posaré uns quants: la por de Blanca davant d'una possible malaltia que ocupa l'espai entre les pàgines 44 i 48; el retrat de Roser, la recepcionista de la consulta del pare de Blanca i l'escena a la sala

d'espera amb una nena petita que ocupen tot el capítol desè; la reunió familiar del capítol vint-i-dosè; o les setze línies amb què es desenvolupa l'esplèndida descripció de l'ambient del poble del Delta de la pàgina 159.

Llegeixin *Mirada*, de passada descobriuin –si no la coneixien ja– *El dit de l'àngel* i facin com aquest comentarista: esperar que a la tercera oportunitat la frescor i l'instint narratiu innats d'Ada Castells es vegin acompanyats per la dosi d'ambició –i, per què no dir-ho?, de risc– que la pot portar cap a la gran novel·la que des d'ara mateix ja ens està devent. Una servitud i un privilegi que no tots els escriptors de la seva edat poden afrontar. Però és que la vida, com he dit més amunt, és molt dura...

Hipòcrates i la seva difusió medieval

XAVIER FILELLA

ASSAIG

Hipòcrates, *Aforismes*. Traducció catalana medieval. Curial / Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 2000.

La col·lecció de textos mèdics que coneixem amb la denominació general de *Corpus Hippocraticum* comprèn al voltant de 500 tractats escrits en dialecte jònic entre finals del segle V i mitjans del segle IV aC i atribuïts a Hipòcrates de Cos i els seus col·laboradors. Els textos, la majoria de format breu, defineixen un mètode d'estudi de la naturalesa fonamentat en l'observació i l'experiència. El *Corpus* abasta una àmplia temàtica,

que inclou des de consideracions generals sobre la professió i l'ètica mèdica fins a estudis particulars sobre fisiologia, patologia, dietètica i ginecologia. Aquest conjunt d'escrits constitueix la primera col·lecció de textos mèdics del món antic i és una excel·lent mostra de la confiança grega en la racionalitat. En aquest sentit, cal destacar que Hipòcrates, nascut cap al 460 aC, pertany a una generació de pensadors en què destaquen també els noms dels sofistes Protàgores i Gòrgies, el filòsof Sòcrates, l'atomista Demòcrit i l'historiador Heròdot.

CREATIVITAT I SÍNTESI

Els *Aforismes*, amb certesa el tractat més cèlebre del *Corpus Hippocraticum*, van ser escrits molt probablement pel mateix Hipòcrates i demostren la

capacitat creativa i de síntesi del seu autor. La seva forma, que els fa fàcils de recordar, va contribuir en bona mesura al seu continuat èxit i, de fet, durant molt de temps l'ensenyament de la medicina va anar lligat a la lectura i comentari dels *Aforismes*. Aquests textos ens han arribat dividits en set seccions, distribuïdes en sentències independents, en general de curta extensió. Hi apareixen els principals conceptes de la medicina hipocràtica, des de la teoria dels humors fins a la idea del calor vital. Entre els temes tractats en aquests *Aforismes* hi ha les evacuacions i les dietes dels malalts (secció primera i segona), la influència de les estacions i l'edat en les malalties (secció tercera), les característiques de les febres i les classes d'orina (secció quarta), i també informacions sobre l'etio-

logia de les malalties, els seus símptomes i la terapèutica adequada (secció sisena).

Parlar dels *Aforismes* vol dir també referir-se a la història de la seva transmissió i traducció. La versió més difosa, que incorpora els comentaris de Galè datats al segle II, és la traducció de l'àrab al llatí que en va fer al segle XI Constantí l'Àfricà.

LA VERSIÓ CATALANA

Dels *Aforismes* se n'han conservat dues versions medievals en llengües romàniques: una de francesa de la segona meitat del segle XIV i una de catalana que ens ha arribat en un manuscrit de la primera meitat del segle XV, però que possiblement es pot datar al segle anterior. El volum que ara publiquen Curial i Publicacions de l'Abadia de Montserrat correspon preci-

sament a la traducció catalana medieval dels *Aforismes* feta a partir de la versió constantiniana. L'edició ha estat preparada per Antònia Carré, amb la col·laboració de Francesca Llorens, a partir del manuscrit que hi ha a la Biblioteca de Bordeus. Com a apèndix s'edita també una versió fragmentària dels *Aforismes* contemporània de l'anterior i que és a la Biblioteca Capitular de Toledo.

El text ve complementat amb un glossari de termes mèdics i amb una introducció que descriu la difusió medieval dels *Aforismes*. En aquest sentit, s'exposa el procés de vernacularització de la medicina, que va permetre estendre les fonts del saber mèdic entre àmplies capes de la població, i es ressalta la precocitat del català com a llengua transmissora de sabers tècnics. Així doncs, el lector, amb la lectura d'aquests *Aforismes*, podrà satisfer no tan sols la curiositat per les arrels més llunyanes de la medicina occidental, sinó també el significat de la seva traducció medieval.